Кошт паштовай перасылкі аплачана агулам.

Цана асобнага нумару 100.000 м.

ЗМАГАНЬНЕ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12, п. 6. (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад 9 да 3 г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1.000000 м.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 150.000 мк., сярод тэксту 120.000 м. і на 4 стр. 100.000 м., за радок пэтыту у 1 шп.

№ 3 (24). Вільня, Нядзеля, 6-га студзеня 1924 г. Год II.

Паварот да аутанамізму.

Людзі, якія вырасьлі на нашай Зямлі, якія прадстаўляюць косьць з косьці і кроў з крыві тутэйшага народу, нават губляючы сваё нацыянальнае аблічча і пераймаючы чужацкую мову не перастаюць пачуваць сябе *сынамі Краю*.

Ведама, такое пачуцьцё сыноўства аднолька да Беларускае Зямлі даступна толькі тым, хто, пераходзячы да чужое нацыянальнасьці, не загубіў сваей Чалавечай Душы. Яно даступна было Міцкевічам, Чачотам, Манюшкам ды асабліва ярка ўасаблялася ў так блізкай і роднай нам пастаці „Лірніка Вяскавага“—Сыракомлі. І пачуцьцё гэтае ніколі не занікала зусім у лепшае часткі „тутэйшага“ польскага грамадзянства, зьяўляючыся ў нашы дні асновай цэлага палітычнага кірунку так-званых „*краёўцаў*“.

Аднак, з таго самага дня, як благое памяці кайзэр Вільгэльм II абвесьціў незалежнасьць Польшчы, — нацыяналістычны шал агарнуў чуць ня ўсіх тутэйшых палякоў. Усе вочы ў дзень і ўначы бачылі *міраж* вялікае і магутнае Рэчыпаспалітае — такой, аб якой лятуцелі пакаленьні байцоў за яе незалежнасьць: Польшча рысавалася ім, як зьдзейсьненьне вялікага трайнога ідэалу Францускае Рэвалюцыі—*Волі, Роўнасьці і Брацтва* ўсіх людзей і народаў у межах уваскросшае дзяржавы.

Але ўжо першыя крокі ўваскрашонай воляй нямецкага імпэратара Польшчы разьвеялі лятуценьні лепшых і больш дальназоркіх прадстаўнікоў тутэйшага польскага грамадзянства. *Рэальнасьць* аказалася зусім *непадобнай да ідэалу*. І вось, пад той час, як Студніцкія кідаюцца на шыю польскаму жандару, які арыштоўвае іх і цяжкой рукой сваей бярэ іх за каўнер,—Шафнаглі становяцца ў рады беларускіх працаўнікоў, а Ромэры, скідаючы з сябе легіянэрскі мундзір, ідуць будаваць незалежную Літву.

Але Шафнаглі і Ромэры — гэта адзінкі. Большасьць—гэта вялікшыя ці меншыя Студніцкія. І гэта большасьць „owczym pędem“ імкнецца да Варшавы, заклікаючы розных галіцкіх біюракратаў „гаспадарыць і валадзець намі“. Асабліва запанаваў гэты „owczy pęd“ у часе так-званага „віленскага сойму“, дзе знайшоўся, здаецца, адзін толькі чалавек, Стэфан Міцкевіч, аднайменьнік вялікага песьняра нашае Зямлі, які меў адвагу зажадаць самастойнасьці для „Сярэдняе Літвы“. Нават тутэйшыя польскія сацыялісты, называўшыя перш сябе партыяй „Беларусі і Літвы“, ператварыліся ў „акругную арганізацыю“ П. П. С., выракліся свайго „краёвага“ становішча і галасавалі за „wcielenie“ Віленшчыны да Польшчы. „Да Варшавы!“—гэтае імкненьне, як піша „Słowo“, „было гэткае популярнае ў Вільні ў студні і лютым 1922 году, што адступленьне ад яго, ці нават крытычная ўвагі аб ім у вачах шмат каго з горача чуючых віленцаў раўнялася чуць што не нацыянальнай здрадзе“.

„Віленскі Сойм“, зложаны выключна з палякоў, бо беларусы, літвіны і жыды адмовіліся прыймаць у ім учасьце, — пастанавіў тое, на што і быў склікан тэй вайсковай сілай, што падыктатарску гаспадарыла ў нашым краю: пастанавіў „wcielenie do Polski“, напярод зракаючыся ўсякае думкі аб краёвай аўтаноміі. Гэтая агаворка чуць не папсавала ўсей справы „wcielenia“ ў вачох Антанты, якая і слухаць не хацела аб такой разьвязцы віленскага пытаньня. Але ўканцы канцоў усё ўладзілася, і тая-ж Антанта аканчальна прызнала ўсходнія межы Польшчы.

Уся Заходняя Беларусь — 22 беларускія паветы Віленшчыны, Горадзеншчыны і Заходняе Меншчыны—апынуліся ў межах Польшчы. Але гэты факт ня толькі не аслабіў імкненьня тутэйшае беларускае большасьці *быць гаспадарамі на сваей зямлі*, а ўзмацаваў яго і даў яму конкрэтнае выражэньне ў дамаганьні *аўтаноміі Заходняе Беларусі*, якое ўвайшло, як галоўны пункт, у беларускую выбарную праграму, ды было прынята польскай партыяй „Wyzwolenie“. А той факт, што перамога на выбарах у Заходняй Беларусі дасталася двум сьпіскам: беларускаму і вызваленскаму, найлепш сьведчыць, як горача падтрымлівае беларуская маса дамаганьне аўтаноміі.

Прайшлі два гады ад часу „wcielenia“ нашае краіны да Польшчы. Цэнтралістычныя эндэцкія ідэалы зьдзейсьніліся ў поўнай меры. Край залілі наездныя з Варшавы, з Галічыны, з Пазнаншчыны людзі, займаючы ўсе ўрадовыя становішчы, школы, гміны. Уся паліцыя, якая павінна бараніць жыцьцё і маемасьць насяленьня, скомплектавана з людзей, незнаёмых ані з гэтым краем, ані з насяленьнем, да якога, зусім зразумела, адносяцца, як да чужынцаў, прыслухаючых „запраўднаму „пану“—польскаму народу.—А вынікі ўсяе гэткае гаспадаркі?

Кожын, хто прыглядаецца да нашага жыцьця ў межах Польскае дзяржавы, ці хаця чытае акуратна газэты, ведае дужа добра, якія вынікі выклікае ў нас сыстэма адміністрацыйнага цэнтралізму і гвалтоўная палянізацыя Заходняе Беларусі. І ня дзіва, што беларускія паслы, калі п. Тугут вёў з імі перагаворы аб падтрымманьні ягонага ўраду, паставілі яму сярод іншых варункаў дамаганьне *аўтаноміі Заходняе Беларусі з соймам у Вільні.*

Эндэцкая газэта „Dziennik Wileński“ назвала гэтае дамаганьне ляючым словам „bezczelność“. Ад Обстаў нічога іншага і спадзявацца нельга: Обсты на тое і кідаюць сваю Нямецкую Бацькаўшчыну, каб уліваць яд нацыянальнае ненавісьці ў душу польскага народу і гэтак вясьці яго да пагібелі.—Дык тым больш характэрна выступленьне другое віленскае польскае газэты „Słowo“, органу абшарнікаў, якім, відаць, наездныя адміністратары так сама дадзелі, як і беларусам. „Słowo“ ў № 2 з 3 студня г. г. выступае ні больш і ня менш, як з дамаганьнем *аўтаноміі* для нашых „Kresów“! Чытаем там у перадавой стацьці гэткія заявы:

„Мы пераканаи, што гэнае „пракрустава ложа“ цэнтралізацыі, якая зьяўляецца адным з чысленых абсурдаў нашага дзяржаўнага ладу, утрудняе працу нашае адміністрацыі, а часамі паралізуе яе добрыя жаданьні. Цяпер нават тыя самыя віленцы, што ў 1922 годзе з агнём увачку крычалі: *далоў аўтаномію*! — пачынаюць памалу гэта разумець...“

Мы асабліва адзначаем гэту заяву *польскае* газэты, бо калі і тутэйшыя палякі незадаволены варшаўскімі палітычнымі верхаводамі, дык хіба толькі Обсты могуць наракаць на „bezczelność“ беларусаў, калі мы дамагаемся аўтаноміі для нашага Краю. Дый гэта сьведчыць бязсумліўна, што пытаньне аб аўтаноміі Заходняе Беларусі — гэта ня толькі выбарны кліч, але і жыцьцёвая патрэба, якую не адны толькі мы адчуваем. А калі так, дык беларускае грамадзянства павінна дужа сурёзна арганізовываць свае сілы, бо раней ці пазьней яно-ткі *станецца гаспадаром на сваей зямлі*!

Шосты год Р.С.Ф.С.Р.—С.С.Р.Р. *)

Пасьпехі на міжнародным полі.

У выніку ўсіх гэтых пасьпехаў на ўнутраным полі: стварэньнем дасканалай арміі, сталай валюты, адміністратыўна-палітычнай арганізацыі і нацыянальнага міру паміж народамі Краю,—Вялікі Саюз Рэспублікаў, зразумела, зрабіўся ня толькі вялікай сілы і гучнасьці рэальным і самастойным „інструмэнтам“, як кажуць, у „канцэрце эўрапэйскіх дзяржаў“, але і аднэй з запраўдных вялікіх дзяржаваў, якія толькі могуць пазволіць сабе весьці самастойную сусьветную палітыку.

Як ведама, цяпер такіх сусьветных дзяржаваў, пасьля выбыцьця Японіі з іх ліку, — толькі чатыры: Амэрыка, Англія, Францыя (пакуль што) і „С.С.Р.Р.“.

Нават яскрава варожыя апошняй польскія газэты, як „Kur. Polski“, павінны былі прызнаць, што „толькі Англія і Радавыя Рэспублікі вядуць дапраўды сусьветную палітыку“...

Каб ацаніць надзежна гэты вялізарнай важнасьці факт, трэба толькі ўспомніць тыя часы, вельмі нядаўныя,—калі ўся польская прэса цьвердзіла, „że Rosji już niema“, заяўляючы, што Польшча ўжо на вечныя часы заняла яе месца... Апошні год зусім выразна ўжо варочае „Расею“ на яе даваеннае месца, амаль не закончыўшы тое, што пачалося на Лёзанскай конфэрэнцыі...

З вядомай неабмыльнасьцю сваіх палітычных інтуіцыяў першая зразумела гэта, як ведама, Англія, якая ў асобе Лёйд-Джоржа і лідэраў Партыі Працы выразна заяўляла аб гэтым яшчэ тады, калі гэта здавалася зусім яшчэ неабаснованым.

Вельмі цікава,—і гэта так заўсёды бывае, калі пачаўся ўжо запраўды няўхільны працэс узросту моцнага самастойнага арганізму,—што з кожнага крызісу С.С.Р.Р. выходзіць ўзмацнеўшым. Так гэта было ў выпадку вядомага майскага канфлікту з Англіяй, пасьля якога нават варожая консэрватыўная партыя прыйшла да пераканаyньня аб неабходнасьці сталых упарадкаваных зносінаў з Радавымі Рэспублікамі—дзеля ўласных інтарэсаў Англіі.

І ў жніўні леташняга году адзін з відных яе лідэраў-прамыслоўцаў падаў прэм‘еру запіску, у якой дамагаўся актыўнай крэдытнай дапамогі С.С.Р.Р., як аднаго з самых рашучых спосабаў барацьбы... з бічом ангельскага Краю—страшэнным безрабоцьцем...

І гэтую зусім рэальную прапазыцыю дзелавога камэрсанта хутка прызналі ў Англіі. І якраз у леташнім годзе, у першы раз за ўсе тры гады зносінаў з Вялікай Усходняй Фэдэрацыяй Англія пачала аказываць С.С.Р.Р. вэксэльны крэдыт... Напр., у вельмі

*) Першая частка была зьмешчана у сканфіскаваным навагоднім нумары.

значнай пакупцы электрычных снарадаў быў атрыманы крэдыт у 60°/₀ агульнай цаны—на 7 гадоў... Яшчэ больш выразнае камэрцыйнае даверые Англіі да С.С.-Р.Р. выразілася ў арганізацыі зьмяшанага Таварыства па вывазу клеба, якое атрымала крэдыт у 1.000.000 фунтаў (амаль ня 5 міл. даляр.) у першаклясных ангельскіх банках... Лёгка зразумець, якой важнасьці палітычны рэзультат зьявіўся ў выніку гэтага чыста гандлёвага акту, і ня толькі ў Англіі, дзе паводле крылатага выражэньня „гандаль і палітыка — адно“, але і літэральна ўва ўсім сьвеце...

Ня менш яскравым прыкладам зьяўляецца апраўдаўшы сябе ўжо ў лістападзе каштарыс Саюзнай Гандлёвай Дэлегацыі ў Англіі (Аркос), намечаны на 1923 г. у суме 12 міл. фунтаў штэрл. Апрача гэтай Дэлегацыі ў Англіі ёсьць яшчэ аж чатыры вялізарныя „расейскія“ таварыствы—хлебныя, лясныя і інш., ня лічучы самастойнай гандлёвай дзейнасьці радавай каапэрацыі, маючай у Англіі свае адзелы...

З гэтага ўсяго відаць, што паміж магутнейшым гандлёвым цэнтрам сусьвету—Англіяй і С.С.Р.Р. ужо ўстанавілася фактычна сталая моцная сувязь. І калі мін. загр. спраў яшчэ ня хоча—ў асобе „саветаеда“ лёрда Кёрзона—афіцыяльна і праўна прызнаць С.С.-Р.Р., дык, як бачым, ангельскае „СІТІ“ (гандлёвы і банкавы цэнтр Лёндыну) ўжо даўно дало гэтае прызнаньне. А цяпер, як мы ведаем, лідэр Партыі Працы Макдональд, які, як можна ўжо амаль не напэўна чакаць, будзе цяпер ангельскім прэм'ерам, у першы пункт сваей праграмы ставіць прызнаньне „de jure“ (афіцыяльна, юрыдычна) С.С.Р.Р... Ня зьменіць гэтага, але толькі падгоніць актульны, на'т пагражаючы вайной канфлікт паміж імі ў Афганістане. Калі мы цяпер зьвернемся да другіх вялікіх дзяржаў, дык пабачым тое самае. Францыя,—якая, як здаецца ў Варшаве, зусім ня мае патрэбы ў „Расеі“, бо зусім здаволена „моцарствовай“ „Вялікай Польшчай“, — усе высілкі свайго першаклясьнага дыплёматычнага дасьледу прыкладае якраз да заваяваньня сабе прыхільнасьці С.С.-Р.Р. І калі п. Пуанкарэ, як і яго калега лёрд Керзон у Англіі, як мур, стаіць афіцыяльна проці прызнаньня С.С.Р.Р., дык больш мудрыя і жывыя францускія дзеячы і прамыслоўцы, ужо з афіцыяльнага пазваленьня ўраду „прыватна“ наладжваюць зносіны з Радавай Фэдэрацыяй. А ці не рашучай перамогай зьяўляецца тое, што толькі што зроблены саюз паміж Францыяй і Чэхіяй, як кажа эўрапэйская прэса, ставіць сабе аднэй з галоўных мэтаў—зрабіць з апошняй мост і пасярэдніка паміж Францыяй і С.С.Р.Р., які зусім не сьпяшаецца бегчы на спатканьне „Францыі пана Пуанкарэ“, якога ня толькі ў Англіі, але нават у яго ўласным Краю называюць „мясьнікам“... Гэты вельмі цікавы саюз, якога так моцна дабівалася Францыя, добра паказывае і тое, што яна з усіх пунктаў гледжаньня ня вельмі моцна верыць другому свайму, „адзінаму“ дагэтуль і „вярнейшаму“ саюзьніку Польшчы...

Зносіны СССР з трэцяй сусьветнай дзяржавай—Амэрыкай прынялі ў канцы 1923 г. такі самы з афіцыяльнай паверхні нэгатыўны, а па сутнасьці, знутры прагавіта-пазытыўны характар. У пачатку году ўвага Амэрыкі прыцягвалася да С.С.Р.Р., дзякуючы вельмі абвостранай конкурэнцыяй з магутнай Японіяй, якую Амэрыка хацела абмежаваць як у Кітаі, таксама і нагул на азіяцкіх рынках. У гэтай барацьбе з Японіяй Амэрыка лепш за ўсё пачула патрэбу і нястачу „Расеі“... Гэта аканчальна зьмяніла ўсю палітыку „Белага Дому“ (палац Прэзыдэнта, які фактычна і праўна зьяўляецца кіраўніком усей палітыкі Злуч. Штатаў).— І вось у апошнім сваім „пасланьні“ да Сэнату Прэзыдэнт, як мы ўжо ведаем, аднаўленьне нармальных зносінаў з С.С.Р.Р. ставіць у галоўны рад важнейшых заданьняў ўсей палітыкі Злучаных Штатаў, хаця і ставіць для афіцыяльнага прызнаньня пэўныя варункі. Толькі што выбыўшая з ліку вялікіх сусьветных дзяржаваў Японія, таксама паволі зьмяняла, а пасьля сваей катастрофы, дык ўжо зусім рэзка зьмяніла свае адносіны да Рад. Рэспублік. Хто памятае першыя прапазыцыі японскай дэлегацыі ў Дчань-Джуні і размовы японск. пасла з паліт. прадстаўніком С.С.Р.Р. Іофэ ў Токіо, калі Японія чула сябе настолькі магутнай, што дыктавала свае варункі С.С.Р.Р., той павінен папросту зьдзівіцца эволюцыі, якая адбылася ад таго часу ў Японіі... Цяпер, не разводзячы доўга, скажам толькі, што ў Японіі таксама, як ува ўсіх другіх вялікіх дзяржавах, моцна і ўпарта абмяркоўваецца думка аб утварэньні саюзу з С.С.Р.Р.

„Паўвялікая“ дзяржава п. Мусоліні—Італія—дае таксаса яскравае сьвядоцтва вялікай вагі ўзросшай у сваей сіле і прэсьціжу Усходняе Фэдэрацыі. Сам Мусоліні, галава італьянскіх фашыстаў, якія перадусім мелі мэтай і заданьнем свайго паўстаньня сьмяротную барацьбу з сацыялізмам і камунізмам, цяпер працягівае руку да гэтай, самай камуністычнай у сьвеце дзяржавы—з досьць выразным запрашэньнем да саюзу!...

Што ўжо казаць аб тых усіх малых дзяржавах, а перадусім славянскіх, якія як і перад вайной, цягнуць да сваей магутнай сястры на Ўсходзе...

Паўсюды, дзе сам народ, яго запраўдныя жывыя сілы—у відзе работніцка-сялянскай масы—прабіваюцца на верх, дабіваюцца сваіх правоў, — ўсюды сьпее думка аб запраўдным саюзе і брацтве з С.С.Р.Р. Але, як мы бачылі, нават тыя дзяржавы, дзе йшчэ гэтак моцны „наднародныя“, буржуазныя слаі, трымаючыя моцна ўладу ўрады, і там паўсюду дасьпела думка аб тым, як-бы найлепш і першаму скарыстаць з адрадзіўшайся і запраўдна ўжо заняўшай сваё месца пад сонцам на зямной кулі—Вялікай Саюзнай Народнай Работніцка-Сялянскай Дзяржаве...

С.С.Р.Р. можа спакойна выбіраць сабе саюзьнікаў, якія яму выгаднейшыя за ўсіх... „Труднасьць толькі ў выбары“, як кажуць французы, але — не ў недастатку прапазыцыяў—у гэтым — найлепшы знак сілы і запраўднага адраджэньня Краю.

М.

Палітычныя падзеі.

ПОЛЬШЧА.

Соймавая фінансавая камісія разглядае праект закону аб надзвычайных паўнамоцтвах для ўраду.

Сойм прыняў у другім чытаньні устаў аб надзвычайных паўнамоцтвах для Прэзыдэнта Рэспублікі. За устаў галасавалі ўсе польскія партыі. выключаючы камуністаў, проціў нацыянальныя меншасьці.

З новым годам распачаўся новы шал дарагоўлі. Цэны на некаторыя прадукты падняліся на 100 прац. і ўжо стаяць вышэй за перадваенныя. Так напр. кілёграм хлеба ў Варшаве каштуе 361.000 м. п., г. зн. 12,5 кап., тады калі перад вайною хлеб каштаваў толькі 7,5 кап.; мяса 3.970.000 мк. (84 кап.), літр малака 340.000 (12,5 к.), масла 6.500.000 (1 руб. 96 кап.). Як бачым, цэны на ўсе гэтыя прадукты шмат большыя, чым перад вайною, ня кажучы ўжо аб цэнах на мануфактуру і інш. фабрычныя вырабы, якія ўжо даўно перавысілі перадваенную норму.

Спэкулянты ўсіх гатункаў ў першую чаргу скарысталі з валёрызацыі і перад тым, як плаціць звалёрызаваныя падаткі, звалёрызавалі цены на ўсе тавары. Пабачым, як пойдзе ў гэткіх варунках направа скарбу.

Ня гледзячы на трыумфуючыя выкрыкі эндэцкай прэсы аб росквіце гаспадарчага жыцьця Польшчы, польская прамысловасьць перажывае вялікі крызіс, які тлумачыцца агульным матарыяльным абдненьнем шырокіх слаёў насяленьня.

„Robotnik“ у навагоднім нумары дае на падставе афіцыяльных даных міністэрства прамысловасьці і гандлю гэткі абраз польскай прамысловасьці ў 1923 годзе.

Палажэньне тэкстыльнай прамысловасьці шмат пагоршылася. Цэны на польскія валаконныя вырабы перавысілі залаты парытэт, што ўтрудняе канкурэнцыю на заграчічных рынках. Крызіс, які цягнецца ўжо больш як паўгода, ня спыніцца і ў сёлетнім годзе. 50 прац. работнікаў працуе толькі 3—4 дні на тыдзень, а заработкі не перавышаюць 50 прац. перадваенных заработкаў.

У горнай прамысловасьці сітуацыя няпэўная. Шмат малых капальняў прымушаны спыніць працу.

Дабыча нафты зьменшылася ў параўнаньні з 1920 г. і дасягае ледзь ²/₃ перадваеннай прадукцыі.

Таксама зьменшылася і дабыча солі.

Мэталічная прамысловасьць, праўда, крыху разьвіваецца, але прадукцыя вельмі нізкая і становіць толькі 26,2°/₀—43,7°/₀ перадваеннай.

Гарбарства таксама перажывае крызыс. Вытворчасьць не перавышае 40°/₀ перадваеннай, і ў шмат якіх фабрыках работнікі працуюць толькі 2—3 дні.

НЯМЕЧЧЫНА.

У Нямеччыне распачаўся новы паход проціў сацыялістычных рэспублік Тюрынгіі і Саксоніі. Арыштаваны міністар унутраных спраў Тюрынгіі. Саксонскі Сойм распушчаны.

Распачалася забастоўка работнікаў мэталічных прадпрыемстваў. Бадай на ўсіх фабрыках спынена праца.

АНГЛІЯ.

З прыбліжэньнем адкрыцьця ангельскага парляманту ўсё больш узрастае зацікаўленасьць: хто зьявіцца кіраўніком ангельскай палітыкі. Няма ніякага сумляваньня, што Партыя Працы возьме на сябе місію ўтварэньня новага ўраду, дзеля таго, што коаліцыя кансэрватараў з лібэраламі ня мае прыхільнікаў ні сярод кансэрватараў ні сярод лібэралаў.

Я. Пачопка.

Кармленьне малочнай каровы.

(Гл. „Змаганьне“ № 20).

Трэба памятаваць, што сытнасьць некаторых кармоў бывае не заўсёды аднолькава. Гэтак, напрыклад, сытнасьць сена залежыць ад травы, складаючай сена, і ад таго, калі яно скошана і ў якую пагоду сабрана. Таксама і адносна да саломы трэба ўважаць, колькі яна маець травы і які быў ураджай збожжа (чым ураджай быў горшы, тым салома можа быць лепшая).

Чым корм будзе горшы, тым на кармовую адзінку яго трэба браць болей.

Цяпер, калі мы пазнаёміліся з кармовымі адзінкамі і з тым, колькі таго ці іншага корму патрэбна на кармовую адзінку, мы можам адказаць на пытаньне: якую норму патрабуець карова асноўнага і дадатковага (малочнага) корму?

Патрэбнасьць каровы ў асноўным корме, як мы ўжо казалі раней, залежыць ад яе росту, або вагі (зразумела, што большая карова і болей пудоў важыць). Цяпер скажам, што **на кожныя тры пуды жывой вагі карове патрэбна асноўнага корму 1 кармовая адзінка**, гэта знача: або 3 фунты лугавога сена, або 4 фунты ярной саломы, або іншага корму столькі фунтаў, колькі яго ідзець на адну кармовую адзінку.

Калі скажам, наша карова важыць 15 пудоў, дык ёй патрэбна асноўнага корму 5 кармовых адзінак. Уважаючы на тое, які корм у нас ёсьць, мы павінны даць на суткі сваей карове або 15 фунтаў добрага лугавога сена, або 20 фунтаў ярной саломы або 25 фунтаў жытняй. Замест таго, каб на ўсе 5 кармовых адзінак даць толькі аднаго якога-небудзь корму, мы можам даць 2 кармовых адзінкі (6 фунтаў) сена і 3 адзінкі саломы ярной (12 фунтаў). Калі сена ёсьць ня многа, дык яго можна даць толькі адну адзінку (3 фунты), а замест другой адзінкі даць 4 фунты аўсянай мякіны (1 карм. адзінку).

Адным словам, ведаючы, колькі кармовых адзінак асноўнага корму нашай карове патрэбна і колькі таго ці іншага корму ідзець на адзінку, мы заўсёды можам зрабіць з тых кармоў, якія ў нас ёсьць, **кармовую норму**. (Кармовай нормай называецца колькасьць корму, патрэбнага для падтрыманьня жыцьця і цела каровы і на вырабатак таго малака, што карова даець).

Трэба ведаць, што такая кармовая норма, як 1 кармовая адзінка на кожныя тры пуды жывой вагі досыць толькі для каровы, якая даець ня больш трох фунтаў малака ў дзень (або зусім не даець), няцёльна і не расьцець. **Калі карова маладая і йшчэ прыбываець ростам, дык ёй узвыш трох аднэй кармовай адзінкі на кожныя тры пуды жывой вагі яшчэ трэба прыбаўляць у суткі 1—2 карм. адзінкі на рост.** Напрыклад, калі наша карова важыць 15 пудоў і калі яна яшчэ расьцець, дык кармовая норма ў суткі павінна складацца не з 5 кармовых адзінак, а з 6—7.

Тое самае трэба сказаць і пра цельную карову. **На рост цялёнка, апрача таго, што патрэбна карове, яшчэ трэба прыбаўляць корму: у працягу трох месяцаў цельнасьці—1 кармовую адзінку, пасьля—1¹/₂, а апошнія тры месяцы перад цяленьням — па 2 кармовыя адзінкі.** Напрыклад, наша карова ў 15 пудоў вагі вымагаець 5 кармовых адзінак, але дзеля таго, што яна цельна, дык мы павінны даваць ёй у працягу першых трох месяцаў 6 кармовых адзінак, далей 6¹/₂ і за тры месяцы перад цяленьнем, аж да ацёлу па 7 кармовых адзінак у суткі.

Кармовая норма для асноўнага корму робіцца заўсёды з грубога пошару: сена, саломы і мякіны. Цельнай карове на цялёнка лепей даваць 1—2 фунты мукі ў суткі.

Мы ведаем як зрабіць кармовую норму для тых кароў, якія зусім ня дояцца, або цельныя і таксама не даюць малака. Далей, мы павінны ведаць якая-ж павінна быць кармовая норма для дойных кароў? Дазнана, што **апрача асноўнага корму, карова патрабуець на кожныя тры фунты малака адну кармовую адзінку дадатковага корму.**

Напрыклад, наша карова важыць 18 пудоў; малака даець 15 фунтаў у суткі. З колькіх кармовых адзінак павінна складацца кармовая норма для гэтай каровы? На падтрыманьне цела і жыцьця ёй патрэбна 6 кармовых адзінак асноўнага корму і на вырабатак 15 фунтаў малака 5 кармовых адзінак, а ўсяго 11 кармовых адзінак у суткі. Калі карова цельна, дык ёй трэба дадаць яшчэ 1—2 адзінкі. На дадатковы малочны корм даецца заўсёды толькі лёгкі, сытны пошар: вотрубі, мука, клінцы або буракі.

Каб лепей зразумець, як рабіць кармовую норму, пададзём ніжэй колькі прыкладаў.

У гаспадара ёсьць 2 каровы; адна дойная—важыць 18 пудоў і даець 15 фунтаў малака; другая цельная, у першай палавіне цёльнасьці, важыць 15 пудоў і малака даець 5 ф. малака у суткі. Пошар у гаспадара ёсьць такі: сена, салома аўсяная і жытняя, мякіна, буракі і вотрубі або мука.

Зробім перш кармовую норму для першай дойнай каровы. На 18 пудоў жывой вагі яна патрабуець 6 кармовых адзінак асноўнага корму і на 15 фунтаў малака—5 кармовых адзінак дадатковага. Усяго разам гэтай карове патрэбна даць столькі корму, сколькі маюць 11 кармовых адзінак. Кармовая норма на суткі прыблізна можа быць такая:

6	фунтаў сена	= 2	кармов.	адзінкі	Асноуны корм.
12	ф. саломы яр.	= 4	„	„	
4	ф. мякіны „	= 1	„	„	
20	ф. буракоў	= 2	„	„	Дадатковы корм.
3	ф. мукі	= 3	„	„	

Усяго 11 кармовых адзінак.

Калі-б у гаспадара было мала буракоў, або зусім ня было, дык замест іх можна даць 12 фунтаў бульбы або 2 фунты мукі.

Для другой цельнай каровы кармовая норма прыблізна можа быць такая.

На 15 пудоў жывой вагі ёй патрэбна 5 кармовых адзінак асноўнага корму, на цялёнка 1 адзінку і на 5 фунтаў малака чуць ня 2 кармовыя адзінкі. Усяго ёй патрэбна прыблізна 8 кармовых адзінак.

Папрабуем зрабіць ёй патрэбную дачку корму на суткі.

Ангельскі ўрад выслаў афганістанскаму ўраду ўльтыматум, у якім дамагаецца 1) выдачы забойцаў ангельскіх афіцэраў, 2) спыненьня антыангельскай прапаганды, 3) ачышчэньне прыгранічнай зоны ад войскаў.

ФРАНЦЫЯ.

Ува Францыі з прычыны вялізарных дажджоў распачалася вялікая паводка. У Парыжы заліты вадою некаторыя вуліцы і бульвары.

ТУРЦЫЯ.

Камісія Нацыянальнага Сабраньня ў Ангоры пастанавіла скасаваць мнагажонства. Як ведама, магамэтанская рэлігія дазваляе мець шмат жонак, цяпер-жа гэтаму будзе паложаны канец.

Канфэрэнцыя Малой Антанты.

У Белградзе ў хуткім часе мае адбыцца канфэрэнцыя дзяржаў Малой Антанты. На канфэрэнцыі будзе разглядацца справа адносінаў да Саюзу Сацыялістычных Радавых Рэспублік.

З газэт.

Аб Старым Годзе Польшчы.

„Kurjer Polski“, памяркоўна-лібэральная часопісь, ў дужа панурых калёрах малюе нам Стары Год Польскае Рэспублікі. У навагоднім нумары гэтае часопісі — у агглядзе таго, што было,—паміж іншым чытаем:

> I прыйшоў упадак—у такой-жа меры цяжкі і страшны, як быў пекны і магутны лёт у вышу (—у першы пэрыад польскае дзяржаўнасьці. *Рэд.*). Унутры—барацьба ўсіх проці ўсіх, напружаная да апошніх межаў заўзятасьці, руіна грашовое гаспадаркі, а сьледам за ёй—зьбядненьне ўсіх слаёў нацыянальнае вытворчасьці, маральнае абніжэньне ўраду, які з кіраўніка гаспадарства ператварыўся ў камандытны хаўрус дleля эксплёатацыі ўлады. Вонках — гэная праклятая рука, што некалі ў старой Польшчы зрывала соймы, паралізавала рэформы, руйнавала аружную сілу дзяржавы, — ізноў выкінула Польшчу па-за орбіту эўрапэйскае зацікаўленасьці, зрабіла з яе ізноў сьвет непанятны для другіх, засьценак, ў якім, разваліўшыся, сядзіць за сталом шляхціц перад шклянкай мёду, з чупрыны дым ідзець, а ён, стукаючы кулаком па стале, крычыць: ня лезьце да майго шуметніку, ў маей хаце—я пан!

А супраціўніца „Kur. Polsk“, эндэцкая „Gazeta Warszawska“, быццам дзеля падцьверджаньня гэтага панурага абраза, пішучы аб тым, што заходнія дзяржавы адна за аднэй (а ў тым ліку і Францыя!) пастанаўляюць прызнаць савецкую ўладу de jure і выкарыстаць для збыту сваіх тавараў расейскія рынкі, стаўляе дужа балючае для Польскае рэспублікі пытаньне:

> Ці гісторыя не праходзе міма нас і ці не падгатаўляе нам грозных неспадзяванак?

Яшчэ больш панура глядзіць на польскую дзяржаўнасьць віленскае консэрватыўнае слова. У стацьці аб узросьце бандытызму на ўсходніх ўзьмежках («Kresach Wschodnich»), напісанай у сувязі з апошнім нападам бандытаў на Гарадок, „Słowo“ кажа:

> Сягоньня банды нападаюць ужо не на адзінокія сялібы, не на двары ці паасобныя варты, але на мястэчкі. Гарадок—мястэчка даволі вялікае. На жаль, мы павінны тут сказаць адну праўду, хоць яе прыкра чуць: вось-жа *дзяржава, якая ня ўмее забясьпечыць пашану жыцьця і маемасьці сваім грамадзянам, ды непарушнасьці сваіх граніц,—ня ёсьць дзяржава.* Як могуць старасты з бюракратычным пэдантызмам разважаць просьбы аб пазваленьні насіць аружжа, калі цяпер кожын жыхар правінцыі павінен узброіцца, бо дзяржава ня можа яму запэўніць асабістае бясьпечнасьці?

Падчыркненыя намі словы—нязвычайна характэрныя ў вустах газэты, якой ні пан камісар ураду, ні пракуратура не адважаецца абвінаваціць у процідзяржаўнай дзейнасьці нават тады, калі яна лае дармаедамі найвышэйшых законадаўцаў Польскае Рэспублікі...

Агляд жыдоўскай прэсы.

(Пасол Грынбаум аб надзвычайных паўнамоцтвах для ўраду Грабскага.—Фашызм ня будзе наступнікам парлямэнтарызму.—Чэска-францускі трактат у асьвятленьні сацыялістычнай газэты).

Пасол Грынбаум у „Najer Hajncie“, аналізуючы надзвычайныя паўнамоцтвы, указвае, што Сойм, ухваліўшы гэтыя паўнамоцтвы, ня мае што рабіць:

> „П. Грабскі відаць думае, што без надзвычайных паўнамоцтваў ня можна направіць фінансаў. Ужо адно гэтае змушае нас аднясьціся з недаверыем да ягоных плянаў, якіх мы ўрэшце мала знаем. Мы вельмі мала верым у чароўную моц надзвычайных паўнамоцтваў наагул, а фінансавых асабліва. Маем якраз падазрэньне, што гэта ёсьць спосаб, за які хапаюцца, калі ня ведаюць добра, што рабіць, калі ўнікаюць рабіць тое, што вымагае жыцьцё.
>
> I што важней: калі фінансавая справа зьяўляецца найважнейшаю, калі яна стаіць на чале ўсіх заданьняў, якія разглядаюцца ў Сойме, дык ня можна Сойму звальняць сябе ад вырашэньня гэтага пытаньня, відавочна, калі ня хоча зрабіць самагубства, калі ня хоча падкапаць веры ў парляиэнтарызм“.

У „Momencie“-ж, у сталым аддзеле „Na straży“ пасол Прылуцкі выказвае гэткія думкі:

> „Рэакцыйная хваля, якая заліла ўсю Эўропу, пачынае спадаць (выбары ў Англіі!). Колькі-б заганаў не закідалі-б парлямэнтарызму, аднак ён зьяўляецца найлепшым дзяржаўным ладам, які можна сабе ўявіць у сучасных варунках. Ува ўсякім выпадку не фашызм зьяўляецца ідэалам, якому дэмакратызм уступіць мейсца“.

„Unzer Folkscajtung“ займаецца чэска-францускім трактатам, які вось як азначае:

> „Правая прэса альбо маўчыць, альбо стараецца даказаць, што яшчэ нічога ня сталася. Так званая лявіца вінаваціць ува ўсім папярэдні ўрад. Але за гэтае ня зусім прыемнае прабуджэньне ня ў меншай меры нясуць адказнасьць і лявіцоўцы. Аднолькава правіца, як і лявіца не маглі і не хацелі ніколі зразумець, што безапаснасьць і нармальнае разьвіцьцё Польшчы павінны быць абапёртымі наперад на шчыра прыязных адносінах з усімі беспасрэднымі суседзямі, а не на мілітарных умовах з далёкімі саюзьнікамі. Пры сыстэме гэткіх умоваў зьяўляецца няўхільнай рэчай, што Польшчай, як прыладай чужое палітыкі, будуць паслугоўвацца датуль, пакуль гэта зьяўляецца патрэбным, і адсоўваць яе на бок, калі ўжо больш яна непатрэбна“.

М. Г.

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

ХРОНІКА.

У Беларускай Драматычнай Майстроўні. Пасьля доўгае цішы ў пятніцу, 4-га студня, адбыўся сход працаўнікоў і сяброў Беларускае Драматычнае Маўстроўні. Заснаваная ў сакавіку 1922 года, як сэкцыя Віленскага Беларускага Камітэту помачы пацярпеўшым ад вайны майстроўня выявіла спачатку вельмі энэргічную працу. Як вынік гэтага—была адрэмантавана заля ў памешканьні Віленскае Беларускае Гімназіі, пабудавана новая сцэна, набыта прыгожая заслона. Але неспагадна склаўшыяся потым варункі адарвалі ад працы закладчыкаў Майстроўні, дзеля чаго сыстэматычная праца яе спынілася. Урэшце, ўжо ў мінулую восень нехта скраў набытую з такімі высілкамі заслону і тым зусім перарваў жыцьцё Майстроўні.

Сход, заслухаўшы гэтую сумную інфармацыю, ўсёжткі адзначыў безадкладную патрэбу, якае адчуваецца грамадзянствам у стварэньні ў Заходняй Беларусі сталага беларускага тэатру. З гэтае прычыны аднагалосна аднавіць працу Драматычнае Майстроўні, заснаваўшы каапэратыўнае Таварыства. Была прынята адпаведная рэзалюцыя і абрана Рада Таварыства ў складзе: 1) Францішка Аляхновіча, 2) Аляксандра Міхалевіча, 3) Міколы Красінскага, 4) Эдварда Будзькі, 5) Язэпа Гапановіча, 6) Мітрафан Кэпеля, 7) Леанарда Замэцкага і кандыдатаў: 1) Надзеі Більдзюкевіч, 2) Раісы Залкінд, 3) Аляксандры Быхавец.

Між іншымі было закранута пытаньне аб неабходнасьці паставіць больш наважна справу аб памешканьні для спэктакляў у сэнсе большых выгадаў для публікі: З гэтай мэтай распачаліся перагаворы з адміністрацыяй тэатру „Палас“.

6	фунтаў сена	=	2	кармовыя адзінкі
12	„ саломы ярной	=	3	„ „
4	„ мякіны „	=	1	„ „
2	„ мукі	=	2	„ „
	Усяго		8	кармов. адзін.

Калі ў гаспадара ёсьць некалькі кароў, дзякаваць Богу, шмат (штук 10 — 15, а то і болей), дык дзеля таго, каб меней было работы і клопату карміць кожную карову асобна, для гэтага ёсьць такі спосаб.

Заўсёды ў стадзе каровы ня бываюць усе аднолькавыя як па росту, так і па малочнасьці: ёсьць большыя і меншыя, ёсьць перадойкі і добра малочныя, ёсьць паміж іх і цельныя: з малаком і без малака. Каб меней было работы іх карміць паасобку, падзелім кароў на 3 або 4 групы. У першую групу паставім кароў, якія даюць найболей малака, у другую—тых, што даюць меней, у трэцюю паставім кароў, якія даюць найменей малака, а ў чацьвертую—усіх цельных кароў, якія зусім без малака, або даюць малака ня болей трох фунтаў у суткі. Кожную групу кароў прывязаваем да аднэй кармушкі (скрыні). Цяпер робім кармовую норму для ўсей групы. Пачынаем з таго: колькі гэтай групе патрэбна адзінак асноўнага корму? Для гэтага даведаваемся сярэднюю вагу кароў усей групы. Пазнаецца гэта так, што складаецца у мейсца вага кожнай каровы, а пасьля сума дзеліцца на столькі, сколькі кароў у гэтай групе. Напрыклад, у першай групе у нас 4 каровы адна—16 пудоў, другая — 19 пудоў, трэцяя—17, чацьвёртая 20 пудоў. Склаўшы разам пуды будзем мець 72. Калі разьдзелім 72 на 4 дык будзем мець 18. Значыцца, сярэдняя вага каровы ў першай групе 18 пудоў. Цяпер калі мы ведаем сярэднюю вагу каровы, мы можам сказаць, што на кожную карову патрэбна 6 кармовых адзінак асноўнага корму, а на чатыры каровы 24 кармовыя адзінкі. Гэткім самым парадкам узнаём сярэдні ўдой групы і колькі патрэбна дадатковага корму. Калі нам вядома і першае і другое, тады мы можам зрабіць кармовую норму для кожнай групы.

Хоць гэткі спосаб кармленьня групамі ўжываецца часта, але усё-ж такі такое кармленьне ня можна назваць правільным, бо аднэй карове у жа быць корму замала, а другой замнога. З свайго боку мы радзілі-б асноўны корм (грубы пошар) даваць разам усім каровам у адну скрыню, а дадатковы даваць паасобку кожнай карове, сколькі ёй трэба. У гэткім разе карысьць будзе большая.

Робячы кармовую норму, трэба помніць, што пэратраўнік у каровы надта вялікі, дзеля гэтага ня можна карміць карову толькі адным лёгкім пошарам. Трэба карове даваць і грубы корм, каб напоўніць трыбух. Карова толькі тады будзе адчуваць сябе пад'еўшай, калі ў яе будзе поўны трыбух. Дзеля гэтага патрэбна, каб у сутачнай кармовай норме было больш фунтаў грубога корму чым лік пудоў, які важыць карова. Напрыклад, калі карова важыць 18 пудоў, дык ёй трэба даваць паўпуда і больш грубога корму. *)

Але ня трэба таксама даваць і зашмат грубога корму, бо корм гэты цяжка пэратраўляецца вантробамі і можа шкодзіць. У кармавой норме не павінен быць толькі адзін які-небудзь грубы корм, як напрыклад адна толькі салома, лепей, каб данка складалася з усіх грубых кормаў: сена, саломы, мякіны. У гэткім разе і корм пэратраўляецца лепей і карова есьць яго з большым смакам і карысьць ад кармленьня будзе лепшая.

Кармленьне каровы павінна быць таннае. З якога-б мы там пошару ня склалі сутачную кармовую данку, яна павінна быць ня толькі правільнай, але і таннай. Адмераўшы кармавую данку па норме, гаспадар яшчэ павінен падрахаваць, колькі яму гэта данка каштуець і ці ня можна зрабіць яе таньней. А для гэтага гаспадар павінен вылічыць, **у якім корме кармовая адзінка каштуе таньней,** каб замяніць больш дарагі корм на болей танны.

Возьмем гэткі прыклад. У гаспадара ёсьць: канюшына, ярная салома, мякіна, бульба, вотрубі. Возьмем тыя цэны, колькі каштаваў пуд кожнага гэтага корму да вайны і вылічым па чым абходзіцца кармовая адзінка кожнага корму, каб даznацца, які корм ёсьць самы танны.

НАЗВАНЬНЕ КОРМУ.	Колькі капеек каштуець адзін пуд корму.	Колькі каштуець адзін фунт.	Колькі фунтаў ідзець корму на адну кармов. адзінку.	Колькі капеек каштуе адна кармовая адзінка.
Канюшына . .	40 к.	1 к.	$2^{1}/_{2}$ ф.	$2^{1}/_{2}$ к.
Ярная салома .	20 к.	$^{1}/_{2}$к.	4 ф.	2 к.
„ мякіна .	20 к.	$^{1}/_{2}$к.	4 ф.	2 к.
Вотрубі	60 к.	$1^{1}/_{2}$к.	1 ф.	$1^{1}/_{2}$ к.
Клінцы льняныя	1 р. 20 к.	3 к.	$^{3}/_{4}$ ф.	$2^{1}/_{4}$ к.
Бульба	10 к.	$^{1}/_{4}$к.	6 ф.	$1^{1}/_{2}$ к.
Буракі	10 к.	$^{1}/_{4}$к.	10 ф.	$2^{1}/_{2}$ к.

Разглядаючы гэтую табліцу можна заўважыць, што такі корм, як вотрубі, які лічыцца нібыто надта дарагім, выходзіць амаль не самы танны. Кармовая адзінка вотрубяў каштуець паўтары капейкі, тады як кармовая адзінка саломы каштуець 2 капейкі.

Самы дарагі корм гэта будзе сена і канюшына, кармовая адзінка якіх каштуець $2^{1}/_{2}$—3 кап.

Калі гаспадар будзе ведаць колькі якога корму ідзець на кармовую адзінку і колькі каштуець кармовая адзінка гэтага корму, кармленьне каровы заўсёды яму будзе абходзіцца танна, а раз будзе абходзіцца танна кармленьне каровы, то і малако ад каровы яму будзе таннае.

У нас на вёсцы ня дзіва спаткаць такія здарэньні, што праз цэлую зіму гаспадар карову трымаець на аднэй трасянцы (сена з саломай). Ад гэткага кармленьня, зразумела, што малака карова даець зусім мала, бо, стоячы толькі на адным грубым корме, карова ня можа даваць малака. Лепш-бы зрабіў гаспадар, каб прадаў часьць саломы і замест яе купіў вотрубяў. Ад гэтага было-б і больш малака і кармленьне каровы каштавала-б таньней.

(Далей будзе).

*) Для вялікіх кароу найбольшая сутачная кармовая данка грубога кор у 30—35 фунтау; для сярэдніх кароу каля 25—30 фунт .

З прыемнасьцю адзначаем, што жыдоўская трупа „Паласа“ выказала шчырае жаданьне пайсьці беларусам на спатканьне і дала прынцыповую згоду на прадстаўленьне час ад часу тэатру пад беларускія спэктаклі.

Наступае паседжаньне Рады Драматычнае Майстроўні, на якім будзе разглядацца канчальная рэдакцыя статуту Таварыства, адбудзецца ў аўторак, 8-га студня, а 8 гадзіне ў вечары ў Беларускай Гімназіі (Бібліатэка). Пажадана прысутнасьць наагул сяброў Таварыства.

5-га студня прыбыў новы Дырэктар Віленскае Беларускае Гімназіі, грам. Радаслаў Астроўскі. Гэтымі днямі ён распачне ўжо працу на кіраўніцтву гімназіі.

У Празе Чэскай сярод беларускіх студэнтаў утварылася таварыства Прыяцеляў Беларускае Школы, мэта якога: матар'яльная дапамога беларускім школам на Бацькаўшчыне, асабліва ў Заходняй Беларусі, дзеля чаго зьвярнуліся да Ц.Б.Ш. Рады з прозьбай даць інфармацыі аб усіх істнуючых беларускіх школах, аб іх матар'яльным становішчы і якой дапамогай і ад каго тая ці іншая школа карыстаецца.

У Празе па ініцыятыве Беларускай Народнай Рады ўтвараецца Беларускае Выдавецкае Таварыства. У першую чаргу будуць друкавацца падручнікі для школаў усіх тыпаў.

Згодна з § 34 статуту Беларускага М.-Д.Г. 10-га гэтага студня, а 6 гадзіне ў памешканьні Беларускага Грамадзянскага Сабраньня (Віленская 12—1) адбудзецца аканчальны сход сяброў гуртка. Заслуханы будуць даклады прэзыдыуму гуртка і распараджэньне Міністэрства Унутраных Спраў і Камісара ўрада м. Вільні.

10-га студня, а 7 гадзіне ўвечары адбудзецца сход Рады Старшынь Беларускага Грамадзянскага Сабраньня. На навестцы дня: 1) справаздача прэзудыуму, 2) справаздача рэвізыйнае камісіі, 3) аб сяброўскіх складках, 4) аб памешканьні, 5) аб патэнце на буфэт і 6) бягучыя справы. Прысутнасьць усіх старшыняў абавязкова.

На 18-га студня гэтага году ў Горадзенскім Акружным Судзе будзе разглядацца справа М. Якімовіча. Бараніць будзе прысяжны адвакат С. Міцкевіч.

Саюз гандлёва-прамысловых служачых (Віленская 4) просіць безработнага Кузьму Крука зайсьці ў Саюз, дзе для яго ёсьць праца.

Весткі з вёскі.

М. Лебедзева, Вялейскага павету.

У нашым мястэчку, дзякуючы стараньням жыхароў беларусаў у самым канцы 1922 г. была адчынена ня толькі беларуская школа, але нават удалося адваяваць пад яе невялічкі куток школьнага будынку. Летась было 60 вучняў, а сёлета 85 пры 5 аддзелах і ў дадатак на аднаго настаўніка. Цяжкая праца, ды яшчэ ў кутку з адным вакном з такой кучай дзяцей! Але настаўнік добра спраўляўся і спраўляецца з сваім заданьнем.

Але нашы беларускія школкі—гэта бяльмо на панскім воку. Знаходзяцца і дахтары—паны і паўпанкі. Настаўнікі szkoły powszechnej polskiej падаюць скаргі школьнаму інспэктару з пажаданьнямі, каб беларусаў выпіхнуць як-небудзь са школьнага будынку, „бо надта з-за іх цесна“. Інспэктар прыслаў загад (але чамусьці толькі слоўны) пану кіраўніку польскае школы, каб апошні сабраў сход бацькоў вучняў-беларусаў і запрапанаваў ім згодзіцца, каб абедзьве школкі і беларуская і польская аб'ядналіся ў адну польскую, ў каторай беларуская мова будзе выкладацца як прадмет некалькі гадзінаў у тыдзень. Калі ўсе на гэта ня згодзяцца, дык тады, каб беларусы пашукалі сабе пад сваю школку прыватнага будынку на ўласны кошт. На сход прышлі і тыя беларусы, каторыя лічаць сябе палякамі і дзеці якіх ходзяць ў польскую школку.

І вось бяда для пана інспэктара і пана кіраўніка, што нашы мужычкі не такія дурныя, за якіх мусіць яны іх лічаць. Адразу спазналі, што згадзіцца на аб'яднаньне школ ў адну польскую—гэта падпісаць сьмяротны прыгавор сваей роднай школцы і ўсе, як адзін, заявілі, што яны ніколі на гэта ня згодзяцца, пакуль гэта ад іх залежа. Што-ж датычыць школьнага будынку, то ўсе так сама заявілі, што яны маюць такое-ж права карыстацца гэтым будынкам, як і палякі, бо будынак гэты адбудаваны іх дзядамі і бацькамі на ўласны кошт. Сход вынес так-жа пажаданьне павялічыць школьны будынак на кошт гміны.

Такія пастановы надта не ўспадабаліся п. кіраўніку польскае школы, што ён нават адмовіўся пісаць пратакол, заявіўшы, што надта цяпер ня мае часу і што пратакол напіша ў другі раз і ізноў зьбярэ сход, каб падпісаць яго.

Нявядома, ці гэтым справа і кончыцца, ці пан кіраўнік з інспэктарам прыдумаюць яшчэ штосьці пахітрэй. Што-б яны там ня думалі, але мы, беларусы, будзем моцна бараніць сваё правы на родную школку, а разам з ёй і надзею на лепшую будучыну.

Тутэйшы.

Дапісы.

Беларусы у Латвіі.

Паездкі з кіно.

Люцынская Беларуская Гімназія купіла кіно, з якім Дырэктар Гімназіі, гр. В. Езавітаў, ужо зрабіў некалькі паездак па вёсках.

Кіно мае сваю ўласную невялічкую дынама-машыну, якая дае добры сьвет, з якім магчыма дэманстраваць у кожнай клясе.

Некаторыя вёскі бачылі кіно першы раз у жыцьці, і ўражаньне на іх яно зрабіло дужа вялікае.

Праграма фільмаў — выключна навуковая.

Вечарына Люцынскай Гімназіі.

У суботу 8 сьнежня адбылася вечарына-спэктакль ў Люцынскай Беларускай Гімназіі.

Ставілі: „У Кавалёвай Хаце“ і „Пінская Шляхта“, пад рэжысэрствам вучыцеля Гімназіі С. Казека.

Абедзьве рэчы прайшлі дужа добра і выклікалі задаваленьне публікі.

Пасьля спэктаклю хор гімназіі, пад кіраўніцтвам вучыцеля сьпеваў М. Іванова даў канцэрт беларускіх сьпеваў, спатканыя доўгімі воплескамі.

Матар'яльны даход з вечарыны таксама добры. Валавога даходу 11.059 р. 50 кап., з якіх асталося чыстае карысьці—5.073 р. 50 к.

Беларусы у Амэрыцы.

(Ад уласнага карэспандэнта).

Пашырэньне руху.

Са штату Іллінойс, які фактычна стаў асяродкам беларускага руху ў Амэрыцы, самаарганізацыя беларускіх эмігрантаў пашыраецца шырокай хваляй. У першых днях сьнежня дэлегат Я. Варонка выяжджае ў штаты Індыяна (на ўсход) і Вісконсін (на поўнач)—для дакладаў і мітынгаў. На Каляды назначана колькі лекцыяў у Нью-Ирку і Філадэльфіі.

Нацыянальнае пытаньне у Радавай Расеі і Беларусь.

Другая лекцыя беларускага дзеяча і лектара Я. Варонкі на тэму: „Нацыянальнае пытаньне ў Радавай Расеі і Беларусь“, якая адбылася ў сераду 14-га лістапада сабрала ў залі сходаў Беларускага Народнага Таварыства многалікую аудыторыю беларускіх выхадцаў. Ды і няма дзіва. Багатая эрудыцыя лектара, веда ўсіх галін расейскай палітычнай думкі навейшай эпохі, знаемасьць Я. Варонкі з усімі міжнацыянальнымі ўзаемнаадносінамі народаў Усходняй Эўропы, а таксама яго шматгадовая грамадзянска-палітычная праца на Бацькаўшчыне, даюць яму права аўтарытэтна судзіць аб усіх адбываючыхся здарэньнях і рабіць бязабмылковыя вывады. Паміма гэтага, Я. Варонка прычаровывае аўдыторыю яшчэ тым, што умее знаходзіць у сваіх палітычных праціўнікаў добрыя стораны, ілюструе свае весткі дакумэнтамі і выняткамі з прамоваў і дакладаў важакоў той ці іншай палітычнай партыі. Лекцыя гэта па свайму зьместу закранула цэлы шэраг пытаньняў, як напр.: аб нацыянальнасьці і нацыянальнай праблеме ў наш час наагул, аб розных відах падступу да вырашэньня нацыянальнага пытаньня на захадзе Эўропы, аб лёзунгах Вялікае вайны і Версальскага міру, аб Расейскай рэволюцыі і яе лёзунгу: мір бяз анэксыяў і кантрыбуцый на праве самавызначэньня народаў і г. д. Асаблівую ўвагу лектар зьвярнуў на падступ да вырашэньня нацыянальнага пытаньня расейскай камуністычнай партыяй ува ўсе перыяды яе істнаваньня: Жэнэўскі, Петраградзкі, Маскоўскі, ад першага абвешчаньня Р. С. Ф. С. Р. і да перабудовы Расеі ў С. С. Р. Р. Вялікай навіной для слухачоў зьявілася знаёмства з навейшымі пастановамі Р. К. П. аб беларусізацыі адміністратыўнага апарату ў Беларускай Рэспубліцы, аб абавязковым навучаньні, пачынаючы ад пачатковых і канчаючы Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэтам, у беларускай мове і ў той самы час барацьба з небеларускімі шавіністамі. Пасьля лекцыі, якая адбывалася каля 2 гадзін, Я. Варонка яшчэ доўгі час адказываў на запытаньні слухачоў, якія выкліканы былі тэзісамі лекцыі, а наастатак сказаў прамову аб значэньні адраджэньня сялянскага беларускага народу, як самага дэмакратычнага ў Эўропе.

Лектар меў вялікі ўсьпех.

І. Лабенец.

Тэатр і мастацтва.

„Кастусь Каліноўскі“.

Новай п'есе Е. А. Міровіча пачынае шанцаваць усё больш і больш. „Кастусь Каліноўскі“ абяцае стаць драмат. творам, які запануе ў гэтым сэзоне. Ужо тры разы ішла п'еса (2, 3 і 7 лістапада) і ўсе тры разы яна вызывала да сябе вельмі добры і прыхільны інтарэс. Кожны абраз п'есы справаджаецца такімі дружнымі воплескамі публікі, твор вызывае столькі размоў сярод яе, што кожны новы спэктакль п'еса набывае сабе ўсё новых і новых „спрыяючых“.

З боку выпаўненьня трэба адзначыць, што чым далей, тым артысты ўсё больш і больш зладжваюцца ў выкананьні роляў і хаця-ж, відаць, шаноўны аўтар і кіраўнік трупы ўсякі раз штонебудзь палепшвае, то тую, то іншую дэталь „падводзіць“. Але гэта больш з боку тэхнікі сцэны, якія не заўсёды нават і заўважваюцца публікаю, захопленаю зьместам п'есы.

Што датыча самое п'есы, то думкі і ўвагі публікі давялося чуць такія: першы абраз адразу ня вельмі зразумелы публіцы — чаму нейкія два жонды ды ў адным пакоі і т. д. Гаспадар кватэры Лапа добра зрабіў-бы, каб у сваей прамове за мёдам пратлумачыў, што гэта была спроба апошні раз памірыць дзьве ўжо разышоўшыяся часткі ранейшага нібыта цэлага. Чацьвёрты абраз усім падабаецца, ды задоўгі — томіць (баб трэ крыху ўняць!). Пяты абраз — найлепшы па агульнаму судзэньню. Падабаюцца і шосты і сёмы абразы. У турме хацелі-б ад Каліноўскага большага: сцэна гэтая захоплівае, але яна такая, што публіка хацела-б даўжэй астацца з гэроем, якога яна ўжо па п'есе палюбіла, з яго душою, якая цікавіць у сваіх глыбях у такі рашучы мамэнт жыцьця, як перад сьмерцю. Нашая рэвалюцыйная моладзь, асабліва жаночая, так і кажа: „Тут далі-б нам больш ад яго духу! Гэта хоць і патрасае нашыя душы, але які гэта быў-бы сьвяты, абнаўляючы агонь!“

На спэктаклі 7 лістапада (зачынены для членаў прафсаюзаў), калі частка моладзі даведалася, што выведзены на сцэне гэрой — не надуманая аўтарам асоба, а гістарычна-рэальная асоба, баец-рэвалюцыянэр Беларусі 60-х г. г., хацелі пагледзець партрэт яго, але адміністрацыя тэатру чамусьці на гэты раз партрэт зьняла. Мы патрабуем, каб у дні спэктаклю ня толькі вывешваўся партрэт Каліноўскага, але тут-жа на картцы быў кароткі, але выразны (у зьвязку з п'есай) жыцьцеапіс.

Моладзь павінна знаць тых, хто складаў галовы за волю працоўных Беларусі.

К—а.

Курс на грошы.

Варшава, 4-га Студзеня.

(Афіцыяльна).

Даляры	7.150.000
Фунты штэрл.	30.700.000
Франкі франц.	3.36000
Франкі швайц.	1.257000
Франкі бэльгійск.	318000
Ліры італьян.	— — —
Польскі злоты	1.100.000

Рэдактар-Выдавец **М. Шыла**. Друкарня **Левін і Сын**, Вільня, Нямецкая 22.